

## **В І Д Г У К**

**офіційного опонента кандидата юридичних наук, доцента Шелевер Наталії Василівни на дисертаційне дослідження Більчука Олександра Андрійовича на тему «Адміністративно-правове забезпечення реалізації державної політики у сфері примусового виконання судових рішень і рішень інших органів», поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» галузі знань 08 «Право» у разовій спеціалізованій вченій раді**

### **Актуальність обраної теми**

Актуальність теми дослідження є безсумнівною та зумовлена низкою об'єктивних причин, які відображають як внутрішні, так і міжнародні тенденції розвитку правової системи України. Дисертація демонструє широту охоплення теми, яка включає аналіз адміністративно-правових норм, що регулюють сферу примусового виконання судових рішень, характеристику суб'єктів цього процесу, дослідження принципів і механізмів реалізації державної політики в цій сфері, а також розгляд проблем судового контролю та інструментів підвищення ефективності виконання рішень.

Актуальність дисертації підсилюється сучасними викликами, з якими стикається Україна. Зокрема, воєнний стан, викликаний російською агресією, створює додаткові труднощі у функціонуванні виконавчих органів, що потребує пошуку нових підходів до забезпечення виконання судових рішень та рішень інших органів. Крім того, недостатній рівень цифровізації процесів виконавчого провадження та наявність бюрократичних перепон суттєво гальмують ефективність виконання таких рішень, що також знайшло відображення у дослідженні.

Особливістю роботи є її міждисциплінарний характер, адже дисертант використав положення адміністративного права, конституційного права, міжнародного права, а також використав результати соціологічних досліджень і

статистичних даних. Це дозволило комплексно оцінити проблематику та запропонувати ефективні шляхи її вирішення.

Дисертація також вирізняється практичною спрямованістю, що виражається у пропозиціях змін до чинного законодавства, спрямованих на вдосконалення виконавчого провадження. Зокрема, автор обґрунтовує необхідність розробки нових нормативно-правових актів, які б забезпечили більш прозорі, ефективні та цифровізовані процеси виконання судових рішень. Увага приділяється також питанням підвищення професійної підготовки виконавців і запровадження етичних стандартів у їхній діяльності.

Виходячи з цього, тема рецензованого наукового дослідження О.А. Більчука є цілком актуальною і своєчасною з огляду на потреби адміністративно-правової науки та практики діяльності суб'єктів примусового виконання судових рішень і рішень інших органів.

Про актуальність теми дисертації О.А. Більчука свідчить також її відповідність виконанню основних положень Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2021–2025 роки, затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 26 березня 2021 р. № 12-21, Стратегії розвитку органів правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки, затвердженої Указом Президента України від 11 червня 2021 року № 231/2021, Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 рр., затвердженої Указом Президента України від 20.05.2015 р. № 276/2015, Указу Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» від 30 вересня 2019 р. № 722, Пріоритетних напрямків розвитку правової науки на 2016-2020 рр., затверджених постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 3.03.2016 № 14-10, а також тем наукових досліджень Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ «Теоретико-методологічні та прикладні проблеми державотворення та правотворення в Україні» (реєстраційний номер

0118U100436) та «Адміністративно-правові засоби забезпечення публічного порядку в Україні».

### **Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, які сформульовані у дисертації**

Сформульовані в дисертації наукові положення, висновки і рекомендації є достатньо обґрунтованими з точки зору логіки та методології наукового дослідження. Їх отриманню передувала значна робота з аналізу наукових джерел, в яких висвітлюються питання підвищення ефективності реалізації державної політики у сфері примусового виконання судових рішень і рішень інших органів.

Використовуючи порівняльно-правовий, логіко-семантичний, формально-юридичний метод, методи аналізу та синтезу, класифікації та групування, метод моделювання, індуктивний та дедуктивний методи, а також соціологічні прийоми отримання інформації: аналіз документів, статистичні аналізи проведено теоретичне узагальнення наукових розробок і позицій провідних вчених, що дозволило здобувачеві сформулювати низку важливих наукових положень, висновків та рекомендацій.

Високий ступінь вірогідності та наукової обґрунтованості результатів виконаного дослідження забезпечено опрацюванням значного обсягу використаних джерел – більше 200 найменувань.

Комплексність і системність дослідження зазначеної проблематики демонструє структура дисертації О.А. Більчука. Так, розглядаючи у першому розділі загальнотеоретичні основи реалізації державної політики у сфері примусового виконання судових рішень і рішень інших органів, дисертант окреслив характерні риси адміністративно-правового забезпечення реалізації державної політики у сфері примусового виконання судових рішень та рішень інших органів; здійснив ретроспективний аналіз еволюції формування та розвитку такої політики; визначити поняття державної політики у цій сфері та

ключові передумови необхідності вжиття заходів її реалізації в сучасних умовах державотворення.

У другому розділі дисертації охарактеризовано джерела правового регулювання державної політики у сфері примусового виконання судових рішень та рішень інших органів, а також їх адміністративно-правовий зміст; виокремлено характерні риси, які відрізняють суб'єктів адміністративно-правового забезпечення реалізації державної політики у сфері примусового виконання судових рішень і рішень інших органів від інших суб'єктів публічної адміністрації; з'ясовано місце та роль судового контролю та інших процесуальних засобів забезпечення примусового виконання судових рішень і рішень інших органів.

У третьому розділі дисертації визначено гарантії здійснення діяльності державних та приватних виконавців з примусового виконання судових рішень і рішень інших органів, а також вивчено світовий досвід та запропоновано шляхи його імплементації в Україні.

З огляду на це, рецензоване наукове дослідження є логічним і таким, що відповідає меті та завданням, а його цілісність забезпечується належним структуруванням матеріалу.

Про обґрунтованість та достовірність основних результатів дисертаційної роботи свідчить також рівень їх практичного впровадження у наукову діяльність та навчальний процес.

Основні наукові положення і висновки рецензованої дисертаційної роботи відображено в десяти наукових публікаціях, п'ять з яких опубліковані у наукових фахових виданнях України, а також у п'яти тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Кількість, обсяг та зміст друкованих праць відповідають вимогам МОН України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» галузі знань 08 «Право» і надають авторові право публічного захисту дисертації.

## Достовірність і наукова новизна одержаних результатів

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи, основними публікаціями дозволяє визнати, що достовірність її результатів не викликає сумніву. Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним з перших в науці адміністративного права комплексних досліджень підвищення ефективності формування та розвитку державної політики у сфері адміністративно-правового забезпечення примусового виконання судових рішень і рішень інших органів. У результаті виконаного дослідження напрацьовано конкретні та дієві пропозиції щодо теоретичних конструкцій і рекомендацій практичного застосування законодавства про виконавче провадження та реалізації державної політики у цій сфері. В роботі теоретично обґрунтовуються та переконливо підтверджуються емпіричними даними висновки, рекомендації та положення, які відрізняються новизною та перспективністю. Значну частину результатів дослідження одержано вперше, окремі положення набули подальшого розвитку та удосконалення.

Погоджуючись у цілому з усіма, визначеними автором науковими положеннями, висновками та пропозиціями, вважаємо за необхідне акцентувати увагу на деяких з них.

Заслуговує на схвалення та підтримку позиція автора щодо необхідності з'ясування переліку функцій органів та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів, до яких віднесено функції: 1) відновного правосуддя; 2) соціального спрямування виконавчого провадження; 3) охорони порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави; 4) карального характеру; 5) економічності, що полягає у відновленні економічної стабільності фізичних та юридичних осіб, а також держави.

Переконливою є позиція автора щодо доцільності використання в роботі територіальних органів Державної виконавчої служби інформаційно-аналітичних комплексів відеофіксації з розпізнаванням номерних знаків

автотранспортних засобів, що оголошені в розшук відповідно до Закону України «Про виконавче провадження».

В роботі дістало подальшого розвитку обґрунтування шляхів вдосконалення адміністративно-правового забезпечення реалізації державної політики примусового виконання судових рішень і рішень інших органів з урахуванням норм міжнародного права та позитивного зарубіжного досвіду.

Отже, сформульовані в роботі положення мають авторський характер та репрезентують індивідуальне бачення подальшої концепції удосконалення інституту примусового виконання судових рішень і рішень інших органів. На мій погляд, вони можуть слугувати плідним підґрунтям для подальших досліджень, присвячених тематиці вдосконалення адміністративно-правових засад реалізації державної політики примусового виконання судових рішень і рішень інших органів.

Висновки і рекомендації дисертації характеризуються високим рівнем достовірності. Про це свідчать позитивні відгуки авторитетних вчених-адміністративістів; успішна апробація на кафедральних заходах, науково-практичних конференціях.

Загалом, викладене свідчить про такі позитивні риси рецензованої дисертаційної роботи, як актуальність, наукова новизна, практична значущість, методологічна обґрунтованість та доступність для сприйняття. Робота О.А. Більчука є завершеною працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретне наукове завдання, яке полягає у виробленні авторської концепції адміністративно-правового забезпечення державної політики у сфері примусового виконання судових рішень та рішень інших органів, формулюванні пропозицій до законодавства, розробці нових теоретичних положень та практичних рекомендацій, а також отриманні нових наукових знань.

Дисертація виконана українською мовою. Матеріал викладається чітко, послідовно, юридично грамотно, з використанням наукового стилю. Дослідження повною мірою відповідає спеціальності 081 «Право».

Дисертацію оформлено відповідно до вимог, встановлених чинним законодавством.

В ході вивчення матеріалів дисертаційного дослідження О.А. Більчука не виявлено фактів порушення академічної доброчесності. Дисертант коректний у здійсненні наукової полеміки, у рецензованій роботі наведені посилання на джерела інформації – ідеї, твердження, відомості, розробки, які згадані у тексті дисертаційного дослідження.

### **Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації**

Поряд із зазначеними позитивними моментами у рецензованому дослідженні, як і в будь-якій по-справжньому творчій праці, в роботі О.А. Більчука містяться деякі дискусійні положення та положення, які потребують уточнення, а отже загальна позитивна оцінка дисертації не виключає певних зауважень і побажань, які носять рекомендаційний характер і можуть бути використані автором у подальших наукових дослідженнях.

1. Вступ, поданої на рецензування дисертації, хоча логічно і структурує актуальність теми та зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, проте залишається декларативним у частині висвітлення практичної значущості отриманих результатів дослідження. Наприклад, необхідно було б більше акцентувати увагу на специфічних проблемах виконавчого провадження в умовах сучасних реалій, таких як воєнний стан, цифровізація та брак довіри до органів примусового виконання судових рішень. Доречно було б додати і обґрунтування важливості дослідження для вирішення цих викликів, а також визначити очікувані результати, які матимуть прикладну цінність для правозастосування.

2. У підрозділі 1.2 поверхнево здійснено ретроспективний аналіз еволюції формування та розвитку державної політики у сфері примусового виконання судових рішень і рішень інших органів, що створює враження переліку фактів без достатньої аналітики. Важливо було б додати глибокий аналіз ключових етапів реформ у сфері примусового виконання судових рішень, зокрема їх

причинно-наслідковий зв'язок із трансформаціями політичної та правової систем. Також варто було б включити порівняльний аналіз із іншими країнами пострадянського простору.

3. Опис принципів реалізації державної політики у сфері примусового виконання судових рішень та рішень інших органів є досить детальним, однак бракує чіткого визначення методологічної основи для їх виділення. Наприклад, принципи «публічності» та «процедурної справедливості» потребують конкретизації стосовно механізмів їх реалізації через призму адміністративного права.

4. З'ясування у підрозділі 2.3 сутності та змісту судового контролю як інструменту реалізації державної політики забезпечення примусового виконання судових рішень і рішень інших органів є загальним і потребує деталізації механізмів його покращення, зокрема через впровадження електронних платформ для оскарження дій виконавців та аналіз проблем зловживання процесуальними правами боржників.

Висловлені зауваження і побажання не применшують загальної високої оцінки рівня виконання дисертаційної роботи, її теоретичної цінності та практичної значущості, а перелічені дискусійні положення складають підґрунтя для подальших досліджень та продовження роботи щодо удосконалення наукової думки, підтверджують творчий характер праці, яка добре підготовлена і належним чином оформлена.

## **ВИСНОВОК**

Дисертація Більчука Олександра Андрійовича на тему «Адміністративно-правове забезпечення реалізації державної політики у сфері примусового виконання судових рішень і рішень інших органів», подана на здобуття ступеня доктора філософії є самостійною завершеною науково-дослідною працею, в якій отримані нові, науково обґрунтовані результати, що вирішують важливе для науки адміністративного права та правозастосовної практики завдання.



Дисертація відповідає спеціальності 081 «Право», вимогам, що пред'являються до такого різновиду наукових робіт у Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, вимогам оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 (із змінами, внесеними наказом Міністерства освіти і науки України від 31 травня 2019 року № 759), а її автор – Більчук Олександр Андрійович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

**Офіційний опонент –**  
доцент кафедри адміністративного,  
фінансового та інформаційного права  
ДВНЗ «Ужгородський національний  
університет»  
кандидат юридичних наук, доцент

**Наталія ШЕЛЕВЕР**

Підпис Наталії ШЕЛЕВЕР засвідчую:

вчений секретар

ДВНЗ «Ужгородський національний  
університет»



**Олена МЕЛЬНИК**